

**В.І. ВЛАСОВ, доктор економічних наук,
доктор сільськогосподарських наук, професор
Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки”**

Виробництво м'яса країнами Північної Америки



Одним із напрямів подолання світової продовольчої проблеми є наросування виробництва м'яса як джерела білків тваринного походження. Значну допомогу в цьому можуть надати країни, що здатні збільшувати виробництво м'яса і через систему світової торгівлі продавати його в країни, які потребують цю продукцію для забезпечення

кращого харчування своїх народів. Це тим важливіше, що у світі існує чітка тенденція до наросування імпорту м'яса. Так, якщо у 2005 році загалом було імпортовано 2,3 млн т, то у 2009 році цей показник зріс до 2,7 млн т, або на 17,7%, при стрімкому наросуванні імпорту м'яса птиці.

Мета статті – проведення оцінки змін у виробництві м'яса країнами Північноамериканського континенту, які у 1993 році сформували своє торговельно-економічне об'єднання під назвою NAFTA – North American Free Trade Agreement. Ці країни разом мають загальну площу сільськогосподарських угідь 573,9 млн га, виробництво продукції на якій забезпечує інтенсивний розвиток тваринництва, що базується на скотарстві – 139,5 млн гол., свинарстві – 92,2 млн гол. і птиківництві – понад 3 млрд гол. (табл. 1, 2). При цьому у США розвинуто вирощування індиків, поголів'я яких у 2010 році становило понад 244 млн, або 54% до світового.

1. Поголів'я тварин і птиці, млн гол.*

Країна	1980 р.	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	%
Велика рогата худоба							
Канада	12,1	11,2	12,7	13,2	14,9	13,0	107,3
Мексика	27,7	32,1	30,2	30,5	31,0	32,6	117,7
США	111,2	95,8	102,8	98,2	95,4	93,9	84,4
NAFTA	151,1	139,1	145,7	141,9	141,4	139,5	92,3
% до світу	12,4	10,7	11,0	10,8	10,3	9,8	-2,6
Світ	1217,0	1298,4	1326,1	1314,8	1368,5	1428,6	117,4
Свині							
Канада	10,1	10,4	11,3	12,9	14,8	11,8	117,3
Мексика	16,9	15,2	15,9	16,1	15,3	15,4	91,4
США	67,3	53,8	59,7	59,3	61,0	64,9	96,4
NAFTA	94,3	79,4	87,0	88,3	91,1	92,2	97,7
% до світу	11,8	9,3	9,7	9,8	10,1	9,5	-2,3
Світ	797,8	856,0	899,3	898,8	906,1	965,9	121,1
Вівці							
Канада	0,49	0,60	0,62	0,79	0,98	0,80	165,5
Мексика	6,48	5,85	6,19	6,05	7,21	8,11	125,0
США	12,70	11,36	8,99	7,03	6,14	5,62	44,3
NAFTA	19,67	17,80	15,80	13,87	14,32	14,53	73,9

% до світу	1,79	1,47	1,47	1,31	1,30	1,35	-0,4
Світ	1098,67	1207,94	1076,08	1059,76	1099,67	1078,95	98,2
Бройлери							
Канада	93,5	111,0	136,0	158,0	160,0	165,0	176,4
Мексика	178,1	234,1	359,0	350,0	458,1	506,3	284,2
США	1053,0	1332,0	1611,0	1860,0	2035,0	2100,0	199,4
NAFTA	1324,6	1677,1	2106,0	2368,0	2653,1	2771,3	209,2
% до світу	18,4	15,8	16,2	16,4	15,7	14,2	-4,1
Світ	7215,8	10632,9	12963,7	14401,9	16928,5	19458,6	269,7
Індики							
Канада	5,39	4,30	5,90	5,40	5,60	5,60	103,9
Мексика	9,64	7,00	3,30	5,50	4,45	4,03	41,8
США	165,24	282,45	292,36	270,47	249,67	244,19	147,8
NAFTA	180,27	293,75	301,56	281,37	259,72	253,82	140,8
% до світу	57,43	66,84	66,71	61,44	58,17	56,47	-1,0
Світ	313,89	439,50	452,04	457,93	446,51	449,49	143,2

* Тут і далі дані статистичної бази ФАО у нашій обробці – www.fao.org.production

2. Поголів'я та середня маса забитих тварин і птиці

Країна	Забито тварин, тис. гол.				Середня маса туші, кг			
	1980 р.	2000 р.	2010 р.	%	1980 р.	2000 р.	2010 р.	%
Велика рогата худоба								
Канада	4,06	3,84	3,75	92,3	239,3	329,4	339,7	142,0
Мексика	3,94	6,98	8,52	216,3	188,2	201,9	204,9	108,9
США	36,79	37,59	35,33	96,0	271,7	327,2	341,0	125,5
NAFTA	44,79	48,40	47,59	106,3	261,4	309,4	316,6	121,1
% до світу	19,06	17,64	16,09	-3,0	134,8	150,9	150,3	+15,4
Світ	234,96	274,34	295,77	125,9	193,9	205,0	210,7	108,7
Свині								
Канада	13,98	19,68	21,28	152,3	73,9	83,3	90,5	122,5
Мексика	17,06	13,44	15,76	92,4	73,3	76,6	74,5	101,6
США	97,17	98,11	110,37	113,6	77,6	87,6	92,3	118,9
NAFTA	128,21	131,24	147,41	115,0	76,6	85,8	90,1	117,6
% до світу	16,96	11,41	10,72	-6,2	109,9	109,6	113,5	+3,6
Світ	756,01	1149,92	1375,22	181,9	69,7	78,3	79,4	113,9
Вівці								
Канада	0,28	0,61	0,71	256,4	18,8	20,5	22,0	117,0
Мексика	1,39	1,79	2,78	200,1	16,1	18,7	19,8	123,0
США	5,74	3,53	2,55	44,5	25,1	30,1	29,9	119,1
NAFTA	7,41	5,93	6,05	81,6	23,2	25,7	24,3	104,8
% до світу	1,93	1,19	1,12	-0,8	157,6	163,5	152,7	-4,9
Світ	384,40	496,73	537,79	139,9	14,7	15,7	15,9	108,2
Бройлери								
Канада	304,1	590,4	641,5	210,9	1,385	1,531	1,634	118,0
Мексика	299,2	1085,6	1547,0	517,0	1,334	1,681	1,733	129,9
США	4132,2	8430,0	8790,5	212,7	1,302	1,654	1,931	148,3
NAFTA	4735,5	10106,1	10979,0	231,8	1,309	1,650	1,886	144,0
% до світу	25,8	25,1	19,8	-5,9	105,0	113,3	121,0	+16,0
Світ	18382,0	40313,6	55334,1	301,0	1,246	1,456	1,558	125,0
Індики								
Канада	17,4	21,3	20,5	118,3	5,786	7,178	7,741	133,8
Мексика	10,3	7,0	6,4	62,3	3,300	3,300	3,258	98,7
США	159,1	268,1	242,6	152,5	6,759	9,023	10,552	156,1
NAFTA	186,7	296,4	269,6	144,4	6,481	8,755	10,161	156,8
% до світу	53,4	44,4	42,7	-10,7	110,5	114,8	121,3	+10,8
Світ	349,7	667,9	631,8	180,7	5,867	7,624	8,377	142,8

Отже, всі три країни по-різному розвивали галузі тваринництва. Якщо Мексика і Канада у 2010 році порівняно з 1980 роком

збільшили поголів'я великої рогатої худоби та овець при зростанні також у Канаді поголів'я свиней, то у США поголів'я трьох ос-

новних видів тварин зменшилося. Саме за рахунок цього загальне поголів'я великої рогатої худоби, свиней і овець за 30 років на континенті зменшилося, що призвело до зниження його питомої ваги у світі.

Спільною рисою всіх трьох країн за цей період є стрімке зростання поголів'я бройлерів. Але внаслідок того, що в інших країнах воно збільшувалося швидшими темпа-

ми, то питома вага трьох країн у світі знизилася на 4,1%.

Спільною рисою трьох країн є також зростання інтенсивності вирощування худоби і птиці, що забезпечило збільшення середньої маси туші великої рогатої худоби на 15,4 кг, свиней – на 3,6, тушок бройлерів – на 0,577, а індиків – майже на 3,7 кг. Саме це зумовило зростання обсягів виробництва м'яса (табл. 3).

3. Динаміка виробництва м'яса країнами НАФТА, тис. т

Країна	1980 р.	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	%
Канада	2556,4	2795,9	3102,5	4002,8	4591,3	4450,1	174,1
Мексика	2540,1	2801,7	3798,9	4463,7	5317,8	5828,3	229,4
США	24455,2	28634,7	33888,2	37677,0	39540,0	42169,8	172,4
НАФТА	29551,7	34232,3	40789,6	46143,5	49449,1	52448,2	177,5
% до світу	21,6	19,0	19,8	19,7	18,9	17,9	-3,7
Світ	136741	180082	205738	234209	261289	292832,7	214,2

Отже, якщо в цілому виробництво м'яса в угрупованні зросло майже в 1,8 раза, то стрімкіше це зростання відбувалося у Мексиці – майже в 2,3 раза. Безсумнівним лідером цієї трійки країн за обсягами виробництва м'яса є США, питома вага якої по об'єднанню у 2010 році становила 80,4%, але порівняно з 1980 роком вона знизилася на 2,3%.

Слід також зазначити, що темпи нарощування виробництва м'яса в цілому по

НАФТА були нижчими порівняно з іншим світом – близько 2,6% проти 4,1% у середньому за рік – і тому питома вага континенту на світовому рівні зменшилася з 21,6% у 1980 році до 17,9% у 2010-му.

Наскільки значна різниця між ефективністю праці агровиробників Північноамериканського континенту порівняно з іншим світом показують дані таблиці 4.

4. Виробництво м'яса на одного працездатного селянина, кг

Країна	1980 р.	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	%
Канада	3172	5648	7369	10479	12970	13404	428,9
Мексика	323	332	440	516	636	737	228,2
США	6240	7731	10171	12193	14238	16807	269,3
НАФТА	2349	2709	3291	3804	4301	4881	207,8
% до світу	1651	1725	1913	2008	2101	2179	+528
Світ	142	157	172	189	205	224	157,7

Як бачимо, якщо у 1980 році фермери Північноамериканського континенту в середньому виробили по 2,3 т м'яса на працездатного селянина, то в 2010 році – вже майже 4,9 т, або в два рази більше.

Природно, виникає запитання, як же змінювалися обсяги виробництва м'яса окремими галузями. Відповідь на це питання дають матеріали таблиці 5.

5. Зміна обсягів виробництва різних видів м'яса, тис. т

Країна	1980 р.	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	%
	Яловичина						
Канада	970,7	900,1	928,2	1263,4	1464,5	1272,3	131,1
Мексика	740,8	1113,9	1412,3	1408,6	6552,7	1744,7	235,5
США	9999,0	10465,0	11585,0	12298,0	11196,0	12047,2	120,5
НАФТА	11710,5	12479,0	13925,6	14970,1	14218,2	15064,2	128,6
% до світу	25,7	23,5	25,9	26,6	23,8	24,2	-1,5
Світ	45566,8	53051,4	53759,4	56234,0	59723,6	62325,5	136,8

		Свинина					
Канада	1033,6	1123,9	1275,8	1640,0	1920,1	1925,9	186,3
Мексика	1250,8	757,4	921,6	1030,0	1102,9	1174,6	93,9
США	7536,4	6964,0	8097,0	8597,0	9382,6	10185,6	135,1
НАФТА	9820,9	8845,2	10294,3	11266,9	12405,6	13286,1	135,3
% до світу	18,6	12,7	13,0	12,5	12,5	12,2	-6,5
Світ	52676,9	69902,0	79410,9	90002,1	99257,9	109215,3	207,3
		Баранина					
Канада	5,2	9,3	10,2	12,5	17,9	15,8	300,4
Мексика	22,3	24,7	29,9	33,4	46,2	55,0	246,8
США	144,2	164,6	130,2	106,1	84,8	76,3	52,9
НАФТА	171,7	198,6	170,3	152,0	148,9	147,1	85,6
% до світу	3,0	2,8	2,4	1,9	1,8	1,7	-1,3
Світ	5647,4	7032,7	7211,2	7789,3	8028,8	8532,2	151,1
		М'ясо бройлерів					
Канада	421,3	597,6	720,4	903,9	1000,1	1048,5	248,9
Мексика	399,2	750,4	1283,9	1825,3	2436,5	2681,1	671,6
США	5379,0	8667,0	11486,0	13944,0	16041,3	16971,0	315,5
НАФТА	6199,5	10015,	13490,3	16673,	19477,9	20700,6	333,9
% до світу	27,1	28,1	29,0	28,4	27,7	24,0	-3,1
Світ							
		М'ясо птиці в цілому					
Канада	572,2	733,3	670,1	1064,9	1164,4	1216,2	230,7
Мексика	444,4	792,5	1314,5	1868,4	2475,6	2722,5	612,7
США	6487,0	10758,6	13827,2	16415,6	18623,0	19583,8	301,9
НАФТА	7458,6	12284Ю4	16011,8	19348,9	22263,0	23522,3	315,4
% до світу	28,7	29,8	29,3	28,2	27Ю5	24,0	-4,7
Світ	25951,4	41171,6	54647,4	68597,2	80847,4	98089,9	378,0

Отже, всі три країни значно збільшили виробництво різних видів м'яса за винятком баранини, що зумовлено значним зменшенням виробництва у США при збільшенні його у Канаді та Мексиці. При цьому швидшими темпами зростало виробництво м'яса птиці.

Разом із тим у зв'язку із поліпшенням загальним розвитком тваринництва і птахівництва в інших країнах світу питома вага країн НАФТА у світі знизилася по яловичині на 1,5; свинині – на 6,5; баранині – на 1,3 і м'ясу птиці – на 4,7%.

Таким чином, при деякому скороченні поголів'я тварин при зростанні поголів'я птиці країни Північноамериканського тор-

говельного об'єднання НАФТА за рахунок інтенсифікації вирощування тварин та птиці забезпечили збільшення обсягів виробництва м'яса в цілому й на одного працездатного селянина зокрема.

Залишаючись світовим лідером за обсягами виробництва м'яса, Північноамериканський континент внаслідок стрімкішого розвитку тваринництва та птахівництва в іншому світі поступово здає свої позиції на світовому рівні.

Важливим із досвіду країн НАФТА для України є те, що зростання виробництва всіх видів м'яса йде шляхом інтенсифікації вирощування тварин і птиці при значному випередженні світових показників.

 Проаналізовано виробництво різних видів м'яса в країнах НАФТА.

 Проанализировано производство разных видов мяса в странах НАФТА.

 In the article analysis of the production of different kinds of meat in NAFTA countries is carried out.

* * *